

НАЦІОНАЛЬНЕ
АГЕНТСТВО
КВАЛІФІКАЦІЙ

Національна
команда експертів з
реформування вищої освіти
HERE Team – Ukraine

With the support of the
Erasmus+ Programme
of the European Union

ОСВІТНІ ПРОГРАМИ: ПОБУДОВА, ОПИС, ВИЗНАННЯ

РАШКЕВИЧ Юрій Михайлович

доктор технічних наук, професор

Національне Агентство Кваліфікацій

Національна команда експертів із реформування вищої освіти України

With the support of the
Erasmus+ Programme
of the European Union

ПЛАН ПРЕЗЕНТАЦІЇ

1. Студентоцентроване навчання
2. Результати навчання: означення, роль та рекомендації щодо формулювання
3. Методологія побудови і реалізації освітніх програм
4. Актуальні запитання

Студентоцентроване навчання

Методологія побудови і реалізації освітніх програм із акцентом на працевлаштування та активне життя в суспільстві.

Можливість студентам самотійно компонувати значну частину освітньої програми та обирати викладачів.

Активна участь студентів на різних рівнях управління закладу вищої освіти.

- Студентоцентроване навчання (student-centered education).
- Навчання, орієнтоване на вихід (output-oriented study programme).
- Компетентнісний підхід в побудові та реалізації навчальних програм (competence-based approach).
- Навчання, орієнтоване на результати (result-based education).

Результати навчання: означення, роль та рекомендації щодо формулювання програмних результатів навчання та РН окремих дисциплін

Результати навчання: означення

Результат навчання – письмове формулювання того, що, як очікується, повинен бути здатним виконувати успішний студент/здобувач освіти по закінченні модуля (дисципліни), або програми в цілому.

В роботі *D. Kennedy, A. Hyland, N. Ryan. Writing and Using Learning Outcomes: A Practical Guide* представлено понад 10 інших визначень, проте усі вони мають дві спільні особливості:

- результати навчання сфокусовані на очікуваних досягненнях студента;
- результати навчання сфокусовані на тому, що повинен би продемонструвати (знає, розуміє, здатен зробити) студент/здобувач освіти після завершення навчання.

Означення результатів навчання у вітчизняних документах

Закон України «Про вищу освіту» та Національний освітній глосарій: вища освіта:

Результати навчання – сукупність знань, умінь, навичок, інших компетентностей, набутих особою в процесі навчання за певною освітньо-професійною, освітньо-науковою програмою, які можна ідентифікувати, кількісно оцінити та виміряти.

Національна рамка кваліфікацій:

Результати навчання – компетентності (знання, розуміння, уміння, цінності, інші особисті якості), які набуває та/або здатна продемонструвати особа після завершення навчання.

Закон про освіту:

Результати навчання – знання, уміння, навички, способи мислення, погляди, цінності, інші особисті якості, набуті у процесі навчання, виховання та розвитку, які можна ідентифікувати, спланувати, оцінити та виміряти та які особа здатна продемонструвати після завершення освітньої програми або окремих освітніх компонентів.

Означення компетентностей у вітчизняних документах

Закон України «Про вищу освіту» та Національний освітній глосарій: вища освіта :

Компетентність – динамічна комбінація знань, вмінь та практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних та громадянських якостей, морально-етичних цінностей, яка визначає здатність особи успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність і є результатом навчання на певному рівні вищої освіти.

Національна рамка кваліфікацій:

Компетентність – здатність особи до виконання певного виду діяльності, що виражається через знання, розуміння, уміння, цінності, інші особисті якості.

Закон України “Про освіту”:

Компетентність - динамічна комбінація знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей, що визначає здатність особи успішно соціалізуватися, провадити професійну та/або подальшу навчальну діяльність;

Компетентності характеризують здатність особи успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність, вони виникають в результаті поєднання знань, умінь та практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних та громадянських якостей, морально-етичних цінностей. .

- Компетентності виникають в особі.
- Компетентності далеко не завжди можна чітко виміряти.
- Компетентності формуються протягом освітньої програми в цілому, а інколи навіть можуть переходити на вищий цикл освіти.
- Перелік компетентностей (модель фахівця, ОКХ) в основному визначається зовнішніми по відношенню до університетської системи стейкхолдерами: працедавцями, професійними асоціаціями, випускниками тощо.

Освітні програми: побудова, опис, визнання

Рамка кваліфікацій - призначена для впорядкування освітніх і професійних кваліфікацій ієрархічна система кваліфікаційних рівнів, кожен з яких описується набором дескрипторів (результатів навчання/ компетентностей)

Протиріччя європейських мета-рамок

Рамка кваліфікацій для Європейського простору вищої освіти
(*The Framework of Qualifications for European Higher Education Area, FQ-EHEA*)

1. Знання та розуміння.
2. Застосування знань і розумінь.
3. Формування суджень.
4. Комунікація.
5. Уміння навчатися.

Європейська рамка кваліфікацій для навчання впродовж життя
(*European Qualifications Framework for Life Long Learning, EQF-LLL*)

1. Знання (теоретичні та/або фактологічні).
2. Уміння/навички (когнітивні та практичні).
3. Компетентності (в першу чергу – автономність та відповідальність).

**Brussels, 24 May 2017
(OR. en)**

9620/17

**Interinstitutional File:
2016/0180 (NLE)**

**EDUC 260
SOC 430
EMPL 335
MI 449
ECOFIN 454**

OUTCOME OF PROCEEDINGS

From:	General Secretariat of the Council
To:	Delegations
No. prev. doc.:	8872/17 EDUC 169 SOC 313 EMPL 236 MI 381 ECOFIN 335
No. Cion doc.:	10209/16 EDUC 241 SOC 414 EMPL 275 MI 449 ECOFIN 609 + ADD 1
Subject:	Council Recommendation on the European Qualifications Framework for lifelong learning and repealing the Recommendation of the European Parliament and of the Council of 23 April 2008 on the establishment of the European Qualifications Framework for lifelong learning

(e) 'learning outcomes' means statements regarding what a learner knows, understands and is able to do on completion of a learning process, which are defined in terms of knowledge, skills and responsibility and autonomy;

Результат навчання - це твердження щодо того, що особа, яка навчається, знає, розуміє та вміє робити після завершення навчального процесу; результат навчання формулюється в термінах 'знань', 'умінь/навичок' та 'відповідальності та самостійності'.

(h) 'responsibility and autonomy' means the ability of the learner to apply knowledge and skills autonomously and with responsibility;

Відповідальність та автономність - здатність особи, яка навчається, застосовувати знання та уміння самостійно та з відповідальністю.

Національна рамка кваліфікацій в Україні

Про затвердження **Національної рамки кваліфікацій**/ Постанова Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 р., № 1341

1. Знання.
2. Уміння.
3. Комунікація.
4. Автономність та відповідальність.
5. Інтегральна компетентність

Вимоги до результатів навчання

- **Мати характер стандартів** (визначати стандартні вимоги, які повинен досягнути студент).
- **Відповідними** (відповідати рівню вищої освіти та кваліфікаційним вимогам).
- **Корисними** (повинні сприйматися як такі, що відповідають вимогам/очікуванням громадянського суспільства).
- **Досяжними** (реалістичними з точки зору часу та ресурсів, необхідних для їх досягнення).
- **Конкретними** (забезпечувати достатню деталізацію, написані зрозумілою мовою).
- **Об'єктивними** (сформульованими нейтрально, уникаючи суб'єктивності і неоднозначності).

Однією із найважливіших характеристик РН є їх **вимірюваність**, оскільки саме за результатами оцінювання досягнення студентом РН приймається рішення щодо зарахування даного модуля/навчальної дисципліни та присудження кредитів, а також ставиться відповідна оцінка.

Формулювання результатів навчання (1)

Результат навчання зазвичай включає 5 ключових компонент:

1. Основне дієслово (рекомендується використовувати словник дієслів таксономії Блума).
2. Тип результату навчання.
3. Тема або предмет навчання: галузь знань, професійна діяльність, здатність виконувати, або якась особлива навичка.
4. Стандарт/форма представлення РН.
5. Обсяг/контекст - відображення ширини, глибини та складності навчання

Таксономія Блума (когнітивна сфера)

Знання (Knowledge) – здатність запам'ятати або відтворити факти (терміни, конкретні факти, методи і процедури, основні поняття, правила і принципи тощо) без необхідності їх розуміння.

Розуміння (Comprehension) – здатність розуміти та інтерпретувати вивчене. Це означає уміння пояснити факти, правила, принципи; перетворити словесний матеріал в, наприклад, математичні вирази; прогнозувати майбутні наслідки на основі отриманих знань.

Застосування (Application) – здатність використати вивчений матеріал в нових ситуаціях, застосувати ідеї та концепції для розв'язання конкретних задач.

Аналіз (Analysis) – здатність розбивати інформацію на компоненти, розуміти їх взаємозв'язки та організаційну структуру, бачити помилки й огріхи в логіці міркувань, різницю між фактами і наслідками, оцінювати значимість даних.

Синтез (Synthesis) – здатність поєднати частини разом, щоб одержати ціле з новою системною властивістю.

Оцінювання (Evaluation) – здатність оцінювати важливість матеріалу для конкретної цілі.

Приклад фахового результату навчання

[Студентом] продемонстроване знання європейської та світової хронології, особливо - в період з 1500 року, він здатен описати в синтетичних термінах основні підходи до вивчення європейських імперій, а також світової та глобальної історії.

Продемонструвати, описати	знання	європейської та світової хронології, особливо - в період з 1500 року	описати в синтетичних термінах	основні підходи до вивчення європейських імперій, а також світової та глобальної історії
Дієслово	Тип	Предмет	Стандарт	Обсяг/ Контекст

Приклад фахового результату навчання

Здатність здійснювати вимірювання фізичних величин і проводити дослідження шляхом планування, здійснення та аналізу результатів експериментів, співставити отримані результати із існуючими знаннями та теоріями, а також зробити висновки (включаючи ступінь невизначеності).

здійсню- вати	вимірювання (уміння)	фізичні величини	проводити дослідження шляхом планування, здійснення та аналізу результатів експериментів	співставити отримані результати із існуючими знаннями та теоріями, а також зробити висновки (включаючи ступінь невизначеності)
Дієслово	Тип	Предмет	Стандарт	Обсяг/контекст

Програмні результати навчання ступеневої освітньої програми є набором тверджень про те, що, **як очікується**, студент повинен знати, розуміти та бути здатним продемонструвати після того, як він виконав усі завдання та успішно пройшов усі екзамени/оцінювання, а також отримав ступінь (проект *Co-Re 2*).

Програмний результат навчання: *креативність*

Рівень	Програмний результат навчання
Бакалаврський	Виявлена здатність генерувати та поширювати нові ідеї, або генерувати інноваційні вирішення для відомих проблем або ситуацій.
Магістерський	Виявлена здатність генерувати оригінальні, якісно нові ідеї, які можуть бути однозначно та аргументовано сприйнятими як в знайомих, так і в незнайомих ситуаціях.
Освітньо-науковий	Виявлена здатність долучатися новими, практичними, прикладними та комплексними ідеями та розв'язками, що впливають на практичне виконання поставлених завдань.

Структура результату навчання

- Використовуйте активне дієслово, щоб висловити те, що здобувачі повинні знати і бути в змозі зробити (наприклад, випускники можуть "описати", "реалізувати", "зробити висновки", "оцінювати", "планувати" ...).
- Вкажіть на те, до чого (об'єкт, уміння) цей результат відноситься (наприклад, може пояснити "функції апаратних компонентів", може представити "дизайн вітальні від руки" ...).
- Вкажіть модальність, яка підтверджує досягнення результату навчання (наприклад, "подати огляд" матеріалів, найбільш часто використовуваних в електричній інженерії, "розробити науковий проект, застосувавши сучасні наукові методи" ...).

Приклад: інженерна програма першого циклу

Після закінчення цієї програми студент буде здатен:

- виводити та застосовувати рішення на основі знань точних наук, інженерних наук, техніки та математики;
- визначати, формулювати, аналізувати і вирішувати технічні проблеми;
- розробляти систему, компонент або процес для задоволення конкретних потреб;
- працювати ефективно одноосібно, у складі команди і в мультидисциплінарному оточенні, застосовуючи здатність до навчання впродовж життя;
- ефективно взаємодіяти з інженерним співтовариством та суспільством в цілому.

Volker Gehmlich, HS Osnabruek, Germany (HERE Seminar Warsaw, 19-20 September, 2016)

Приклад програмного РН

Студент буде здатен виводити та застосовувати рішення на основі знань точних наук, інженерних наук, техніки та математики

Студент Суб'єкт	Що робить? Активне дієслово	Для чого? Об'єкт	Як? Модальність
буде здатен	виводити, застосовувати	рішення	на основі знань точних наук, інженерних наук, техніки та математики

Приклад програмного РН

Студент буде здатен визначати, формулювати, аналізувати і вирішувати технічні проблеми

Студент Суб'єкт	Що робить? Активне дієслово	Для чого? Об'єкт	Як? Модальність
буде здатен	визначати, формулювати, аналізувати, вирішувати	технічні проблеми	

Приклад програмного РН

Студент буде розробляти систему, компонент або процес для задоволення конкретних потреб

Студент Суб'єкт	Що робить? Активне дієслово	Для чого? Об'єкт	Як? Модальність
буде здатен	розробляти, планувати, аналізувати	системи, компоненти, процеси	для задоволення конкретних потреб

Приклад програмного РН

Студент буде здатен працювати ефективно одноосібно, у складі команди і в мультидисциплінарному оточенні, застосовуючи здатність до навчання впродовж життя

Студент Суб'єкт	Що робить? Активне дієслово	Для чого? Об'єкт	Як? Модальність
буде здатен	працювати	одноосібно, у складі команди, в мультидисциплі- нарному оточенні	ефективно, застосовуючи здатність до навчання впродовж життя

Приклад програмного РН

Студент буде здатен ефективно взаємодіяти з інженерним співтовариством та суспільством в цілому

Студент Суб'єкт	Що робить? Активне дієслово	Для чого? Об'єкт	Як? Модальність
буде здатен	взаємодіяти/комунікувати	інженерне товариство та суспільство в цілому	ефективно

Приклад: магістерська програма з комп'ютерних наук

Після закінчення цієї програми студент буде здатен:

- готувати праці із якісним викладом змісту робіт, які подаються до друку, робити доповіді на професійному рівні;
- готувати та проводити семінари на професійному рівні;
- здійснювати незалежне та ефективно управління часом;
- застосовувати повний спектр умінь у галузі інформаційних технологій та проявляти зрілу комп'ютерну грамотність;
- ефективно працювати в якості члена команди;
- використовувати, адмініструвати та створювати великі обчислювальні системи;
- планувати та виконувати науковий або промисловий дослідницький проект;

Приклад програмного РН

Студент буде здатен готувати праці із якісним викладом змісту робіт, які подаються до друку, робити доповіді на професійному рівні

Студент Суб'єкт	Що робить? Активне дієслово	Для чого? Об'єкт	Як? Модальність
буде здатен	готувати (писати), презентувати	праці, доповіді	професійний рівень, із якісним викладом змісту

Приклад програмного РН

Студент буде здатен готувати та проводити семінари на професійному рівні

Студент Суб'єкт	Що робить? Активне дієслово	Для чого? Об'єкт	Як? Модальність
буде здатен	готувати, проводити	семінари	професійний рівень

Приклад програмного РН

Студент буде здатен здійснювати незалежне та ефективне управління часом

Студент Суб'єкт	Що робить? Активне дієслово	Для чого? Об'єкт	Як? Модальність
буде здатен	здійснювати	управління часом	незалежно, ефективно

Приклад програмного РН

Студент буде здатен застосовувати повний спектр умінь у галузі інформаційних технологій та проявляти зрілу комп'ютерну грамотність

Студент Суб'єкт	Що робить? Активне дієслово	Для чого? Об'єкт	Як? Модальність
буде здатен	застосовувати, проявляти	уміння в ІТ галузі, комп'ютерна грамотність	повний спектр, зріла

Приклад програмного РН

Студент буде здатен ефективно працювати в якості члена команди

Студент Суб'єкт	Що робить? Активне дієслово	Для чого? Об'єкт	Як? Модальність
буде здатен	працювати	член команди	ефективно

Приклад програмного РН

Студент буде здатен використовувати, адмініструвати та створювати великі обчислювальні системи

Студент Суб'єкт	Що робить? Активне дієслово	Для чого? Об'єкт	Як? Модальність
буде здатен	використовувати, адмініструвати, створювати	великі обчислювальні системи	

Приклад програмного РН

Студент буде здатен планувати та виконувати науковий або промисловий дослідницький проект

Студент Суб'єкт	Що робить? Активне дієслово	Для чого? Об'єкт	Як? Модальність
буде здатен	планувати, виконувати	науковий або промисловий дослідницький проект	

Рекомендації щодо проектування та формулювання результатів навчання на рівні програми та модуля

- Починати опис результату навчання дієсловом дії, за яким іде об'єкт дієслова, а далі – фраза, яка формує контекст.
- Використовувати лише одне дієслово для опису одного результату навчання.
- Уникати складних речень, за необхідності використовуйте більше, ніж одне речення для зрозумілості.
- Переконайтесь, що результати навчання для навчальної дисципліни/модуля співвідносяться із загальними результатами освітньої програми.
- Результати навчання повинні бути видимими та вимірюваними, а також такими, яким можна дати оцінку.
- При написанні результатів навчання пам'ятайте про обмеження у часі, протягом якого повинні бути досягненні ці результати, оскільки завжди є небезпека того, що автор може проявити надмірну амбіційність при написанні; запитайте себе, чи реалістично досягти ці результати навчання за наявних часових та ресурсних обмежень.

Рекомендації щодо проектування та формулювання результатів навчання на рівні програми та модуля

- Оскільки ви працюєте над написанням результатів навчання, пам'ятайте про те як ці результати будуть оцінені, а саме: як ви будете знати, що студент досяг цих результатів навчання? Якщо результати навчання є надто широкими, можуть виникнути труднощі при їх оцінюванні. І навпаки, якщо – занадто деталізованими, то перелік результатів навчання може бути надто довгим.
- Перед завершенням запитайте колег і, можливо, колишніх студентів, чи написані результати навчання є зрозумілими для них.
- При написанні результатів навчання для студентів другого та наступних курсів, намагайтесь уникнути перевантаження списку результатів навчання результатами, які взяті з нижніх рівнів таксономії Блума (наприклад, Знання та їх Розуміння в когнітивній сфері). Спробуйте поставити завдання студентам використати те, що вони вивчили, шляхом використанні результатів навчання, взятих з вищих категорій (наприклад, Застосування, Аналіз, Синтез та Оцінювання).

Методологія побудови студентоцентрованої освітньої програми

Методологія побудови студентоцентрированої освітньої програми

1. Визначення потреби та потенціалу програми
2. Визначення профілю та ключових компетентностей
3. Формулювання програмних результатів навчання
4. Вирішення питання щодо модуляризації освітньої програми
5. Визначення компетентностей та формулювання результатів навчання для кожного модуля
6. Визначення підходів до викладання, навчання та оцінювання
7. Перевірка охоплення ключових загальних та предметно-спеціалізованих компетентностей
8. Розроблення освітньої програми та її структурних одиниць
9. Перевірка збалансованості та реалістичності програми
10. Моніторинг та удосконалення програми в процесі її реалізації

Методологія побудови студентоцентрированої освітньої програми

1. Визначення потреби та потенціалу програми

- проконсультуватися з зацікавленими сторонами (потенційними студентами, науковцями, потенційними роботодавцями), щоби перевірити, чи є потреба в даній програмі,
- вирішити чи запропонована програма відповідає встановленим або новим професійним вимогам,
- чи цілі програми відповідають стратегії розвитку університету.

2. Визначення профілю та ключових компетентностей

- визначити основні дисципліни/предметні області, що формують основу освітньої програми,
- визначити орієнтацію та вказати тип програми: загальна чи спеціалізована,
- визначити та описати потенційні галузі та сектори, де випускники зможуть знайти місце роботи
- визначити та описати внесок програми для розвитку особистого та громадянського рівня культури
- визначити ключові програмні компетентності, розподіливши їх на загальні та спеціальні компетентності, найбільш відповідні для запропонованої програми.

3. Формулювання програмних результатів навчання

- сформулювати програмні результати навчання відповідно до ключових програмних компетентностей.

4. Вирішення питання щодо модуляризації освітньої програми

- Вирішити, чи кожна одиниця програми повинна мати кратний кредитний вимір (наприклад, 5-10-15), або довільний вимір, що відповідає реальному навчальному навантаженню,
- присвоїти ЄКТС кредити кожній одиниці освітньої програми, за умови, що одному семестру відповідає 30 ЄКТС кредитів, а звичайному навчальному року – 60 ЄКТС кредитів. 1 ЄКТС кредит відповідає 30 годинам загального навчального навантаження студента.

5. Визначення компетентностей та формулювання результатів навчання для кожного модуля

- вибрати загальні та спеціальні компетентності, які слід сформулювати та покращити в кожному модулі, на основі ключових програмних компетентностей,
- сформулювати результати навчання для кожної компетентності, які слід розвинути в даній структурній одиниці освітньої програми.

6. Визначення підходів до викладання, навчання та оцінювання

- погодити спосіб якнайкращого розвитку та оцінювання компетентностей та досягнення бажаних результатів навчання,
- передбачити різноманітні підходи до навчання, викладання та оцінювання.

7. Перевірка охоплення ключових загальних та предметно-спеціалізованих компетентностей

- перевірити розвиток ключових загальних та спеціальних компетентностей,
- перевірити, чи всі програмні ключові загальні та спеціальні компетентності покриваються компонентами освітньої програми.

8. Розроблення освітньої програми та її структурних одиниць

- підготувати опис програми та описи її структурних одиниць на основі профілю, ключових програмних компетентностей, програмних результатів навчання, розподілу кредитів, визначених підходів до навчання та оцінювання.

9. Перевірка збалансованості та реалістичності програми

- перевірте, чи завершена програма збалансована, тобто - чи прикладені зусилля вартують компетентностей, які мають бути досягнуті,
- перевірте, чи кредити присвоєні раціонально, чи студенти здатні завершити окремі дисципліни та всю освітню програму, вклавшись у визначений час.

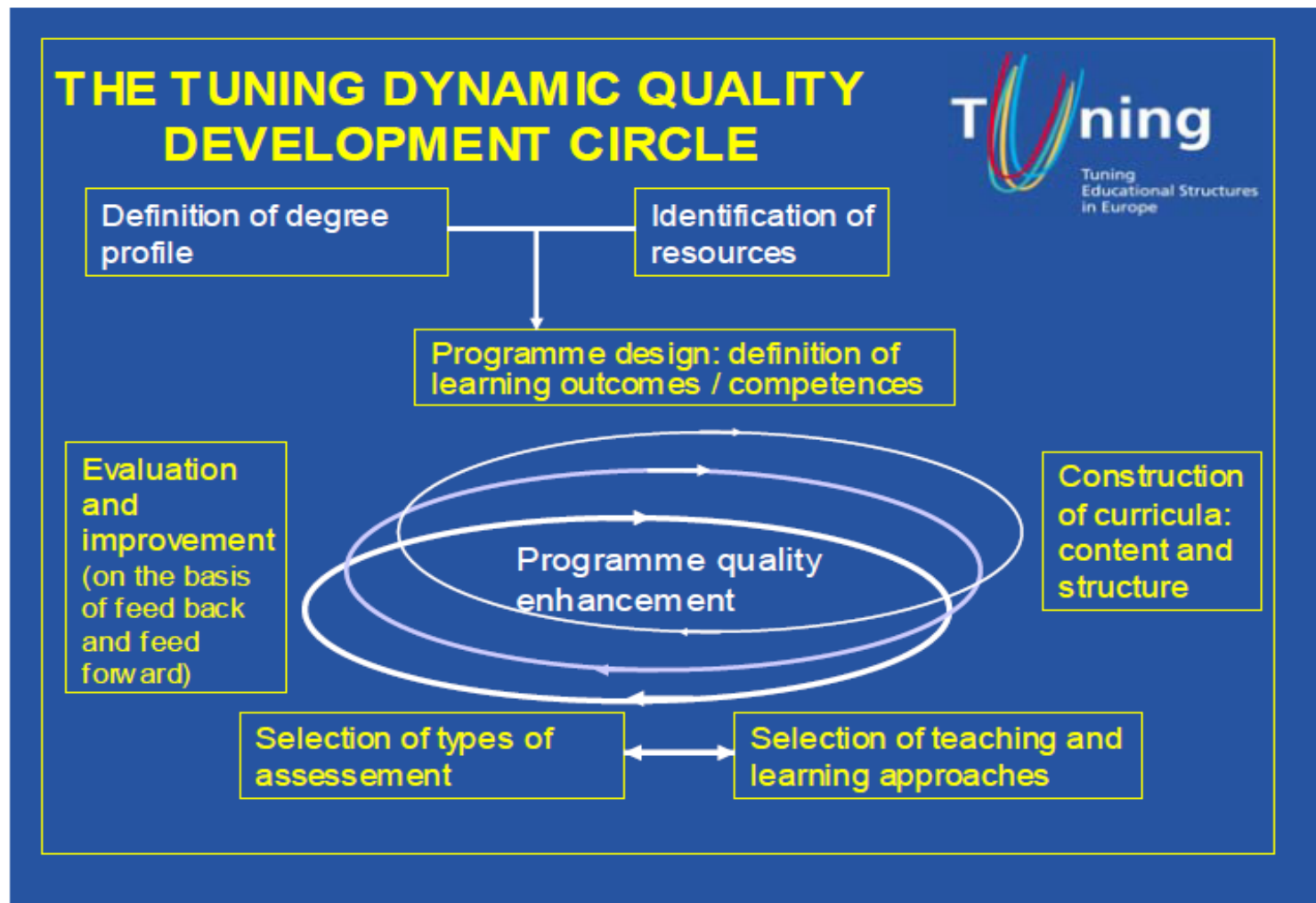

10. Моніторинг та удосконалення програми в процесі її реалізації

- реалізуйте освітню програму та її компоненти відповідно до чіткої структури та прозорого плану впровадження,
- виконуйте моніторинг програми та її компонентів шляхом опитування студентів та працівників з метою оцінювання викладання, навчання та оцінювання, а також вихідної інформації відповідно до показника успішності, рекомендовано використовувати контрольний перелік запитань Tuning для оцінки навчального плану.
- використовуйте системи зворотного та прямого зв'язку для аналізу результатів оцінювання та очікуваних розробок в предметній галузі з врахуванням потреб суспільства та наукового середовища.
- використовуйте отриману інформацію для удосконалення програми в цілому та її компонентів.

Циклічне підвищення якості

Самоаналіз освітньої програми

Запитання щодо профілю програми:

- Чи чітко і повністю зазначено потребу в новій програмі та її потенціал?
- Чи є метою створення нової програми задовольнити встановлені або нові професійні і/чи соціальні вимоги?
- Чи проходило консультування із зацікавленими сторонами? Чи вони визначили потребу для нової програми?
- Чи був вибраний відповідний підхід під час консультацій? Чи були вибрані відповідні групи для консультацій щодо нової програми?
- Чи чіткими є визначення профілю програми, цільових груп, на які програма спрямована, її місце в національному та міжнародному просторі?
- Чи є очевидним, що програма буде відповідно визнана в контексті майбутнього працевлаштування? Чи вона належить до конкретного професійного чи соціального контексту?
- Чи нова програма є науково цікавою для працівників та студентів?
- Чи є розуміння освітянського контексту, в якому нова програма буде реалізована?

Запитання щодо результатів навчання:

- Чи чітко і правильно були визначені результати навчання на рівні всієї програми та окремих її компонентів?
- Чи будуть вони відображені у заданому профілі програми? Чи правильно вони розподілені між різними частинами програми?
- Чи гарантується прогрес та послідовний розвиток програми в цілому та її окремих модулів?
- Чи результати навчання сформульовані в рамках фахових (предметно-специфічних) та загальних компетентностей, до яких входить знання, розуміння, уміння та навички, здатності та цінності?
- Що є гарантією того, що результати навчання будуть зрозумілі та відповідно визнані в ЄПВО та за його межами?

Запитання щодо компетентностей:

- Чи загальні і фахові компетентності, які студент повинен набути в процесі навчання, є чітко визначеними і відповідно сформульованими?
- Чи відповідає рівень компетентностей задекларованому рівню освітньої програми?
- Чи виражені компетентності, яких потрібно набути, таким чином, що їх можна виміряти?
- Чи гарантується послідовний розвиток компетентностей по ходу реалізації програми?
- Як можна оцінити набуті компетентності, чи наявна методологія оцінювання компетентностей для вказаних результатів навчання?
- Чи чітко описані підходи до викладання та навчання з метою розвитку визначених компетентностей, які докази того, що результат буде досягнуто?
- Чи є вибрані підходи достатньо різноманітними, творчими/інноваційними?
- Чи є визначені у освітній програмі компетентності порівняльними (які можливо порівняти) і сумісними із загальноприйнятими європейськими точками прив'язки для даної предметної області?

Запитання щодо рівня програми:

- Чи брався до уваги початковий рівень вступників при визначенні для них навчальних потреб?
- Чи відповідає рівень результатів навчання та компетентностей вимогам даного циклу, передбачених європейською та національною Рамками кваліфікацій?
- Якщо передбачені підрівні програми, то чи вони описані мовою результатів навчання?
- Чи рівні описуються в термінах:
 - набуття знань, розуміння, уміння, навиків та здатностей;
 - застосування знань, розуміння, уміння, навиків та здатностей на практиці;
 - прийняття рішень;
 - комунікативних знань та розумінь;
 - здатності для продовження навчання?

Запитання щодо кредитів та навантаження:

- Чи базується освітня програма на ЄКТС? Чи відповідає вона основним властивостям ЄКТС?
- Чи призначені кредити в програмі? Як гарантується правильність такого розподілу?
- Як пов'язані кредити з результатами навчання в цій програмі?
- Як перевіряється відповідність між навчальним навантаженням студента та розподілом кредитів?
- Як гарантується збалансованість навантаження студента під час кожного навчального періоду в сенсі навчання, викладання та оцінювання? Яким чином включають студентів у цей процес?
- Які використовуються механізми для перевірки відповідності призначених кредитів обсягам навчальної діяльності студента (навчання, викладання, оцінювання).
- Чи інформація про дану освітню програму міститься в Інформаційному пакеті ЄКТС університету?
- Як забезпечується мобільність студентів в програмі?
- Яким чином студентів інформують про мобільність?
- Як використовують основні документи ЄКТС для мобільності?
- Хто є відповідальним за процеси визнання, якими є процедури?

Запитання щодо наявних ресурсів:

- Як гарантується наявність офіційного затвердження освітньої програми та необхідних для її реалізації ресурсів?
- Чи гарантується наявність кадрового забезпечення для реалізації програми, чи потребує програма залучення викладачів з-поза меж даного факультету/університету?
- Чи передбачається підвищення кваліфікації викладацького складу у зв'язку із новим підходом до створення та реалізації нової програми, в першу чергу – новими підходами до викладання, навчання та оцінювання?
- Яким чином програма буде забезпечена необхідними для її успішної реалізації структурними, фінансовими, інформаційними, технічними засобами?
- Чи є гарантовані місця практики для студентів?

Аналіз ходу виконання освітньої програми

- Як здійснюється моніторинг якості виконання програми та її окремих складових?
- Як здійснюється моніторинг якості персоналу та його мотивація до виконання програми?
- Чи є на факультеті/навчальному закладі система оцінювання якості, чи відповідає вона європейським стандартам та рекомендаціям з внутрішнього забезпечення якості?
- Чи відповідає вимогам програми якість навчальних класів та обладнання?
- Як перевіряється вхідний рівень потенційних студентів?
- Як здійснюється моніторинг успішності студентів з точки зору досягнутих результатів навчання та компетентностей, чи відповідає реальне навчальне навантаження студентів задекларованому кредитному виміру окремих модулів/навчальних дисциплін та освітньої програми в цілому?
- Як відслідковується працевлаштування випускників? Чи є база даних випускників?

Аналіз ходу виконання освітньої програми

- Чи збирається та аналізується інформація про рівень задоволеності випускників даною програмою?
- Як організовано систему підвищення кваліфікації професорсько-викладацького складу?
- Яким чином відбувається перегляд та оновлення освітньої програми?
- Як гарантується життєздатність програми, відповідальність за підтримку та оновлення програми відповідними органами?
- Як організовано і забезпечується оновлення інформації, що стосується даної програми?
- Яким чином забезпечується адекватність системи підтримки студентів, консультування та наставництва?
- Чи видається студентам автоматично та безоплатно Додаток до диплома європейського зразка?

Запитання щодо ОП, які виникають у зв'язку із новою системою акредитації

1. Реалізація права студента на вибір частини навчальних дисциплін.
2. Визнання результатів навчання та кваліфікацій.
3. Допустимий ступінь зміни контенту ОП.
4. Освітні програми та спеціалізації.
5. Гарант програми
6. Дуальна освіта та практика

Вибір частини навчальних дисциплін

1. Принципи вибору навчальних дисциплін, які закладені в ОП
2. Реалізація права на вибір
3. Реальність вибору

Моделі реалізації вибірковості

1. Повністю вільний вибір.

Модель передбачає можливість повного вибору студентами навчальних дисциплін/практик (обмеження лише на рівень дисциплін, допускається певний відсоток вибору дисциплін із суміжних рівнів ВО) в межах передбаченого ЗВО 25% обсягу кредитів ОП.

Може бути реалізована в ОП типу LA (LiberalArts), які на сьогодні не передбачені законодавством, але до яких наближаються деякі ОП соціально-гуманітарного профілю.

Недолік: вибрані студентом дисципліни можуть бути абсолютно не прив'язані до профілю підготовки (спеціальність), що ставить під сумнів якість отриманої кваліфікації, а також доцільність бюджетного фінансування такої програми.

Моделі реалізації вибірконості

2. Напів-вибіркові (semi-optional) дисципліни.

Вільний вибір дисциплін, але в межах достатньо широкого набору. Приклади: соціально-гуманітарний блок дисциплін, дисципліни підготовки із іноземних мов, дисципліни блоку загальних компетентностей і т.п.

У порівнянні із попередньою моделлю маємо кращу цілісність (профільність) освітньої програми та якість кваліфікації.

Моделі реалізації вибіркової

3. Вибір блоками.

Модель передбачає підготовку випускника, максимально готового до працевлаштування (мова йде в першу чергу про ОП бакалавра). Оскільки нові спеціальності в основному є достатньо широкими, то підготувати фахівця, готового до реальної роботи за усім спектром професій даної спеціальності, є нереально. Тому внутрішня профілізація є необхідною. Вона може бути реалізована поетапно (наприклад, для програм інженерної підготовки – на 3-4 курсах) шляхом формування профілізаційних блоків певного кредитного обсягу: більш широких на 3 курсі та більш спеціалізованих на 4-му.

При цьому в рамках кожного із блоків доцільно поєднувати як обов'язкові (в даному блоці), так і напів-вибіркові дисципліни.

4. Комбінація блоків і вільного вибору.

Враховуючи потребу виділити певну кількість кредитів ОП для особистісного розвитку студента, можна поряд із вибором профілізаційних блоків запропонувати певну кількість кредитів для повністю вільного вибору. Наприклад: 5% ОП – повністю вільний вибір, 20% і більше – вибір блоками.

5. Реалізація концепції «major-minor».

Дана модель є одним із варіантів реалізації принципу міждисциплінарності.

Усі 25% кредитного обсягну можуть бути використані для формування в межах даної ОП «підпрограми» профілізації, відмінної від основної спеціальності. В даній моделі студент вибирає minor-профіль (блок дисциплін обсягом принаймні 25% усієї ОП). При цьому в рамках блоку можуть бути як обов'язкові (в даному блоці), так і напів-вибіркові дисципліни

Моделі реалізації вибірковості

6. Концепція «вікно мобільності»

Дана концепція настійно рекомендується в Довіднику користувача ЄКТС для забезпечення міжнародної кредитної мобільності в рамках ЄПВО. Суть її полягає у виділенні певного семестру (наприклад 6-го чи 7-го в рамках 4-річної ОП), у якому УСІ дисципліни є повністю вибірковими або напів-вибірковими (на мою думку – більш логічно).

При цьому ОП рекомендується модуляризувати – зробити усі дисципліни однакового кредитного обсягу (наприклад, 5 кредитів ЄКТС)

7. Поєднання вищезначених моделей.

Моделі реалізації вибірковості

Загальні висновки:

Абсолютним пріоритетом при виборі моделі повинні бути якість ОП та, відповідно, якість підготовки випускника, його готовність до професійної діяльності та активного суспільного життя.

В рамках проектування кожної окремої ОП необхідно проаналізувати і обґрунтувати вибір тієї чи іншої моделі реалізації права студентів на вибір компонент ОП.

Аж ніяк не можна нав'язувати ту чи іншу (а найгірше – єдину) модель як «рекомендовану», враховуючи різноманіття профілів підготовки (галузі, спеціальності, спеціалізації), університетських традицій та можливостей, вимог та рекомендацій професійних асоціацій та локальних ринків праці, досвіду та особливостей міжнародної освітянської співпраці (в першу чергу – програми подвійного дипломування) тощо.

Визнання кваліфікацій

- Лісабонська конвенція про визнання (1997)
- Глобальна конвенція про визнання (2019)
- Інформаційно-іміджевий центр МОН

Визнання результатів навчання

- Міжнародна академічна мобільність
- Переведення із іншого вишу
- Перезарахування із інших програм

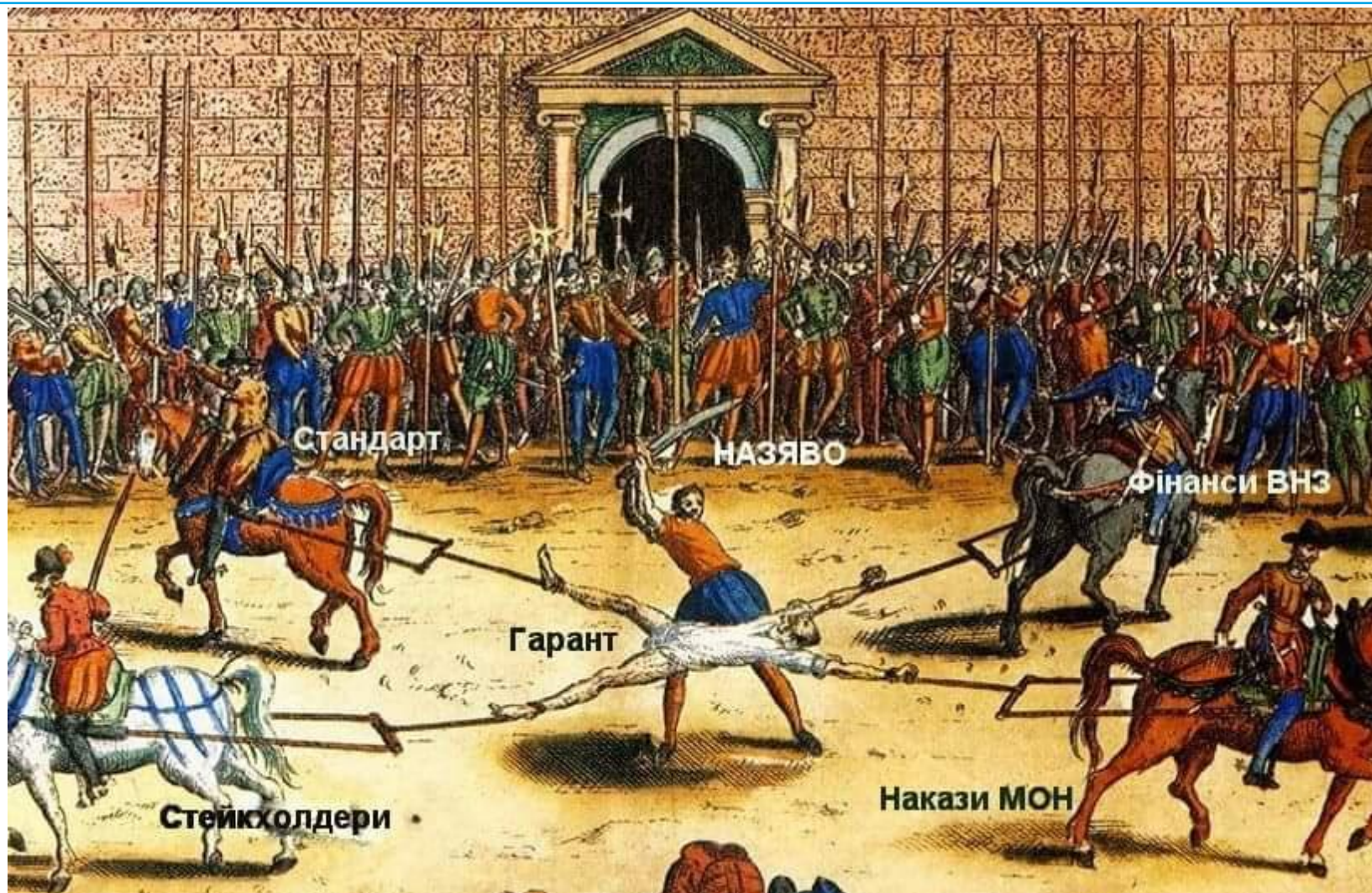
Допустимий ступінь зміни контенту ОП

Спеціалізація - складова спеціальності, що визначається закладом вищої освіти та передбачає профільну спеціалізовану освітню програму підготовки здобувачів вищої та післядипломної освіти.

Лист-роз'яснення МОН 2018 р. щодо того, що запровадження спеціалізації вимагає створення окремої освітньої програми.

Гарант програми

Підкритерій 2.5

ЗВО має продемонструвати, що отримані здобувачами під час практик компетентності будуть корисними в їхній подальшій професійній діяльності. Це означає, що ЗВО має у співпраці із роботодавцями та випускниками програми ретельно підходити до визначення змісту практик та мати змогу продемонструвати це під час акредитаційної експертизи.

Контакти та матеріали Національної команди експертів з реформування вищої освіти за посиланням: - HERE team webpage: <http://erasmusplus.org.ua/erasmus/ka3-pidtrymka-reform/natsionalna-komanda-ekspertiv-here.html>

При будь-якому подальшому використанні матеріалів обов'язково вказувати джерело:

«Національний Еразмус+ офіс в Україні та Національна команда експертів з реформування вищої освіти (проект ЄС)», автор Юрій Рашкевич, член Національної команди експертів з реформування вищої освіти

Web-site: ERASMUSPLUS.ORG.UA

E-mail: office@erasmusplus.org.ua

Facebook: [NEOinUkraine](#); [#ErasmusUA](#)

Skype: [erasmusplus_ua](#)

Tel.: +380442866668, +380443322645

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!